

Autisme på skolen

En brosjyre fra SPISS

AUTISME PÅ SKOLEN

En del får ikke autismediagnose før i løpet av skoletiden. For barn med normal intelligens og autisme, blir ofte ikke vanskene synlige nok før på mellomtrinnet, når kravene blir mer komplekse både faglig og sosialt.

Andre kommer med en autismediagnose som ble satt i småbarnsalder. Disse barna har ofte hatt tilrettelegging og spesialundervisning i noen år i barnehagen allerede. For barn som er ferdig utredet og som har hatt ulike tilpassete tilbud, er det viktig å ha gode overføringsmøter ved skolestart. Dette gjelder jo også ved overganger mellom skoleslag.

For barn som ikke oppdages før etter de har begynt på skolen (uavhengig av skoleslag og alder) er det viktig å så fort som mulig sette i gang utredning, kartlegging og tilrettelegging. Man har ingen tid å miste.

TEGN PÅ AUTISME

For å komme i gang med så tidlig hjelp som mulig er det nødvendig å ha kunnskap om tegn på mulig autisme. Hva skal sette i gang varselklokker og mistanke? Her kommer en liste med typiske autistiske symptomer som kan ses i skolesammenheng:

- Eleven strever med å svare på åpne spørsmål og å skrive fantasitekster eller utfyllende tekster
- Eleven strever med drøfting, det å se ting fra ulike perspektiver
- Det er vanskelig for eleven å bruke ulike kunnskaper på nye måter, å vurdere og reflektere rundt gitte tema. Å svare på konkrete spørsmål om fakta er mye enklere for eleven enn å komme med egne betraktninger
- Eleven har vansker med å skille fakta og oppfatning
- Eleven oppfatter og forstår ting bokstavelig og kan ha en svart/hvit tankegang. Det er vanskelig å forholde seg til nyanser og at andre kan ha andre oppfatninger enn eleven selv
- Mange elever vegrer seg for å skrive for hånd
- Eleven har sosiale vansker og strever i samspillet med medelever. Det er enklere og som regel foretrukket å samhandle med voksne
- Eleven ser av og til ut til å "forsvinne" inn i sin egen verden, særlig når han/hun er sliten eller ting blir vanskelig
- Eleven kan bli lett overbelastet og miste kontrollen, særlig av forandringer, mye støy, stress eller krav som oppleves som urettferdige eller for vanskelige
- Eleven kan reagere sterkt på sanseinntrykk som andre nesten ikke legger merke til

Flere tegn

- Autisme er en reguleringsvanske, det betyr at eleven kan ha vansker med å regulere følelsesintensitet, søvn/våkenhet, sult/metthetsfølelse, atferdsuttrykk, oppmerksomhet, konsentrasjon m.m.
- Eleven kan ha vansker med å skifte strategier eller fokus
- Eleven kan reagere til dels sterkt på endringer, både store og små - for eksempel endringer i timeplanen, rutiner, regler, plasser i klasserommet, lærere, undervisningsmetoder osv.
- Eleven kan ha vansker med å ta inn mange beskjeder samtidig
- Eleven kan ha vansker med kollektive beskjeder
- Eleven kan ha vansker med beskjeder som kun er verbale (altså ikke skrevet ned eller visualisert)
- Eleven kan henge seg opp i tema eller hendelser og ikke klare å komme videre
- Eleven driver med selvstimulerende aktiviteter, som for eksempel å snurre på ting, fikle med ting, vifte med hendene, vippe på stolen eller lignende

Hvis dette ikke blir møtt med forståelse og tilrettelegging kan eleven utvikle skoleangst

Konsekvenser av for dårlig tilrettelegging

Dersom eleven med autisme ikke blir forstått eller møtt som den han/hun er, med sine styrker og utfordringer, risikerer man at eleven utvikler skoleangst med påfølgende lav deltagelse og økt fravær.

Eleven kan også utvikle symptomer på stress, angst og depresjon og få en intens motvilje mot alt som har med skole å gjøre.

Noen elever får det så vanskelig at de får såkalte "meltdowns" eller sammenbrudd av ren fortvilelse.

Derfor er det viktig å kjenne til metoder og hjelpemidler for tilrettelegging som kan tilpasses den enkelte!

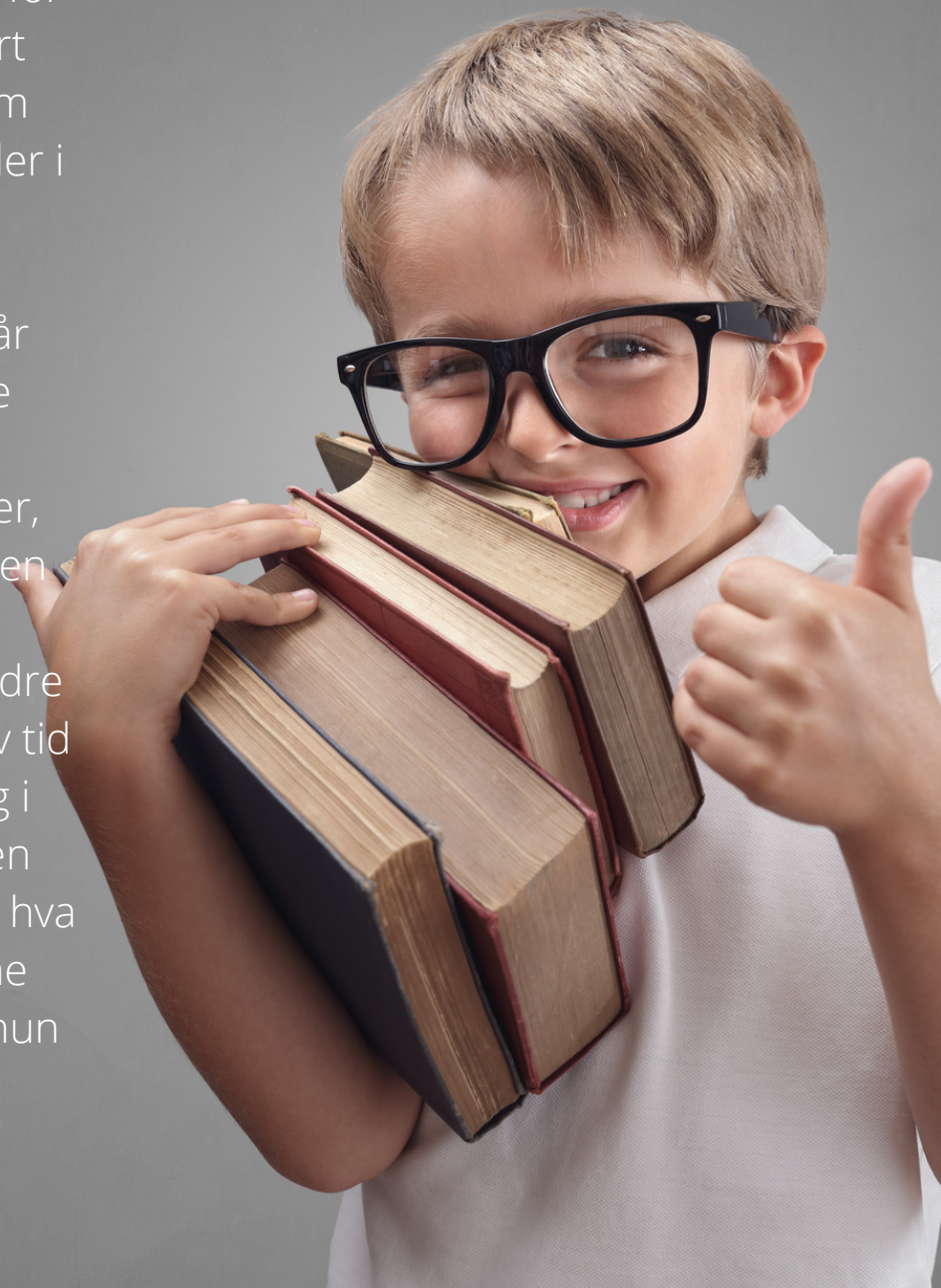
På de neste sidene skal du få noe råd om dette.

TILRETTELEGGING OG STØTTE

Det er mange ting som kan hjelpe en elev med autisme, samtidig som disse elevene selvfølgelig er ulike og ikke trenger akkurat de samme tingene heller. Her er likevel noen vanlige måter å tilrettelegge på:

- Lag en visuell (skriftlig + ev. tegninger eller bilder) plan for dagen, som er mer detaljert enn en vanlig timeplan, som eleven kan ha på pulten eller i skolesekken
- Lag denne planen slik at eleven selv kan markere når han/hun er ferdig med noe
- Vær tydelig på alle begynnelser og avslutninger, gjerne i forkant, slik at eleven er forberedt
- Bruk klokke, tidsur eller andre visuelle konkretiseringer av tid
- Vær konkret og bokstavelig i kommunikasjon med eleven
- Legg vekt på å lære eleven hva han/hun skal gjøre/begynne med, i stedet for hva han/hun ikke skal gjøre/slutte med
- Gi eleven tid, vær tålmodig

Flere råd...

- Ta hensyn til elevens sensoriske utfordringer, dette er ikke noe eleven kan ta seg sammen og slutte med - tilrettelegg heller for skjerming, bruk av hjelpemidler osv.
- Ved kollektive beskjeder - noter beskjeden på tavla eller gi eleven en egen lapp der beskjeden er notert
- SAMARBEID TETT MED FORELDRENE!

HUSK!

Be om hjelp til kartlegging og forklaring så fort du mistenker at eleven din kan ha en autistiske tilstand!

Som regel vil du trenge både flere ressurser og veiledning av kompetente fagfolk, for å kunne gi en god støtte og tilrettelegging!

Les mer om dette på de neste sidene!

DETTE KAN DU GJØRE

Hvis du mistenker at en av elevene dine kan ha en autismetilstand, er det viktig at du går videre med dette. Slik gjør du:

- Ta kontakt med elevens foreldre og forklar din bekymring
- Dersom foreldrene tillater det - kontakt PPT og be dem ta saken (ev. drøft saken først med skolens spesialpedagogiske team)
 - PPT vil da utrede elevens behov for tilrettelegging og dersom de mener at eleven har behov for ekstra hjelp, lage en sakkyndig uttalelse/tilråding
 - I tilrådingen vil PPT si noe om ressurser, enten de tenker at elevens behov kan dekkes innen skolens egne rammer for tilpasset undervisning, eller de mener at eleven kvalifiserer til vedtak om spesialpedagogisk hjelp. De vil også si noe om hvordan eleven skal hjelpes, både innholdsmessig og organisatorisk.
 - Rektor lager deretter et vedtak basert på PPT's råd
 - Dersom eleven innvilges spesialundervisning, skal du som kontaktlærer, som regel i samarbeid med PPT, skolens spesialpedagog og elevens foreldre, lage en Individuell Opplæringsplan (IOP) for eleven.

Dersom eleven allerede har en autismediagnose og en IOP, er det din plikt som lærer å sette deg grundig inn i denne. Be om veiledning fra PPT dersom det er ting du er usikker på.

I noen tilfeller er også andre instanser inne i saken, eller bør kontaktes - på neste side får du vite litt om hvem som kan hjelpe og hva slags roller de kan ha.

HER KAN DU FÅ HJELP

- **Skolens spes.ped. team:** Mange skoler har et eget team bestående av skolens spesialpedagoger. Disse har ofte i oppgave å veilede andre lærere på skolen når det gjelder undervisning og tilrettelegging for elever med særlige behov.
- **PPT:** Pedagogisk Psykologisk Tjeneste er skolens rådgivingsorgan og kommunens sakkyndige i saker der elever trenger spesiell oppfølging. PPT kan foreta en pedagogisk kartlegging og uttale seg om elevens tilretteleggingsbehov, både organisatorisk, innholdsmessig og når det gjelder ressursbruk. De skal også bistå skolen med kompetent veiledning når det gjelder hvordan skolen best skal støtte eleven.
- **Statped** er en tredjelinjetjeneste på statlig nivå, med avdelinger tilknyttet ulike landsdeler. Statped kan bistå PPT og kommunen i særlig vanskelige og sammensatte saker, der man trenger eksperthjelp for å klare å tilrettelegge godt nok på skolen.
- **BUP:** Barne- og ungdomspsykiatrisk Poliklinikk er organisert innenfor helse og er en spesialisert helsetjeneste som utreder og diagnostiserer elever med mistanke om vansker som tilhører helseområdet. Autisme, ADHD, Tourette syndrom, utviklingshemming og mange andre tilstander er eksempler på diagnoser BUP kan utrede og ev. diagnostisere. BUP jobber også i forhold til tilstander som blant annet angst, tvang, depresjon og spiseforstyrrelser, for å nevne noen.
- **HAB:** Habiliteringstjenesten (spesialisthelsetjenesten) er også en tjeneste tilknyttet helseområdet og jobber som regel med saker som er sammensatte og komplekse, som for eksempel autisme og utviklingshemming eller andre kombinasjoner. Habiliteringstjenesten kan delta på samarbeidsmøter og ansvarsgruppemøter og gi råd til teamet rundt en person. De kan også utrede og diagnostisere innenfor sitt fagområde.
- **Interesseorganisasjoner:** Enkelte interesseorganisasjoner, som for eksempel Autismeforeningen, kan gi råd og tilby kurs for sine medlemmer. Dette er et godt supplement til de offentlige tjenestene.
- **Private tilbydere:** Private virksomheter, som for eksempel SPISS, er virksomheter som ofte har spesialisert seg på enkelte diagnoser eller vanskeområder. Disse tjenestene koster som regel penger, men kan være et godt supplement til offentlige instanser, kanskje særlig i komplekse eller langvarige saker eller i saker der det trengs større ressursbruk eller mer spisskompetanse enn de offentlige tjenestene har kapasitet til eller tilgang på.

REFERANSER

Klikk på teksten for å komme til nettstedet

Noen bra nettsider:

[TEACCH sine hjemmesider](#)

[Om PPT](#)

[Om Statped](#)

[Om BUP](#)

[Om Habiliteringen](#)

[Autismeforeningen i Norge](#)

[SPISS](#)

Til salgs fra SPISS:

[E-bok om ulike metoder og tiltak \(kr 50,-\)](#)

[E-bok om tilrettelegging \(kr 150,-\)](#)

[2 timers webinaropptak av foreldrekurs om grunnskolebarn med autisme \(kr 200,-\)](#)

[2 timers webinaropptak av foreldrekurs om elever i videregående med autisme \(kr 200,-\)](#)

SPISS Lunsjkurs på Facebook:

[Lunsjkurs om TEACCH](#)

[Lunsjkurs om å ha fått en elev med ASD i klassen](#)

[Lunsjkurs om dagsplaner](#)

Autisme på skolen

En brosjyre fra SPISS

